

JOACHIM STABEROW: *Die Stellung der Machttheorie des Lohnes in der sozialökonomischen Wissenschaft*. L. Bamberg, Greifswald 1927. 62 S.

Dette lille Skrift indeholder en kort Redegørelse for, hvad der skal forstaas ved Magtteorien med Henblik paa Arbejdslønnen, en Oversigt over denne Teoris Dogmehistorie samt en kritisk Drøftelse af Magtteorien, som Forfatteren dog erklærer sig som Tilhænger af.

Efter denne Forfatter skulde Magtteorien bestaa i Erkendelsen af, at Fagforeningerne og den økonomiske og politiske Magtstilling, som Arbejderne i det moderne Samfund har tilkæmpet sig, har udøvet en afgørende Indflydelse paa Arbejdslønnens Højde og paa Arbejdstiden og derigennem paa Fordelingen af Nationalindkomsten paa de forskellige Samfundsklasser.

Denne „Teori“, hvis man med Rette kan bruge et saadant Udtryk, har i Løbet af de sidste 60—70 Aar fundet adskillige Tilhængere, navnlig i Forfatterens Fædreland, og det er en Fremstilling af, hvorledes den har givet sig Udtryk i den økonomiske Literatur, der indeholdes i Bogens dominerende dogmehistoriske Afsnit.

Dette Afsnit er særdeles interessant. Det indeholder talrige Eksempler paa, hvorledes en Række tyske Økonomer i deres Kærlighed til Virkeligheden allerede paa et tidligt Tidspunkt har gjort Oprør mod den Tanke, som vel nok kan siges at være den herskende hos den klassiske og den østrigske Skole, og som gaar ud paa, at Arbejdslønnen kan forklares inden for den teoretiske Økonomis System.

Afsnittet indeholder et stort Antal karakteristiske Citater, der viser Umuligheden af at forklare Arbejdslønnen ved Hjælp af den almindelige Prislære. Forfatteren ser ikke, at denne Prislære som logisk System ikke derfor behøver at være forkert. Umuligheden af at faa denne Pristeori til at passe paa Virkeligheden kan bero — og beror paa, at dens Forudsætning om effektiv Konkurrence mellem Arbejdsgiveren paa den ene Side og Arbejderen paa den anden Side ikke holder Stik og næppe nogensinde har gjort det.

Af fremmede Forfattere nævnes kun Sidney og Beatrice Webb. Dette er vel forklarligt derved, at Magtsynspunktet faktisk har været betydeligt mere fremherskende i den tyske end i anden økonomisk Literatur, men naar Forf. anfører Wieser og Schumpeter som Forfattere, der har gjort betydelige Indrømmelser til Magtteorien, kunde han ligesaa gerne nævne Adam Smith og Marshall. Man kunde vel strengt taget medtage næsten alle moderne Økonomer, idet næppe nogen af

JOACHIM STABEROW: *Die Stellung der Machttheorie des Lohnes in der sozialökonomischen Wissenschaft*. L. Bamberg, Greifswald 1927. 62 S.

Dette lille Skrift indeholder en kort Redegørelse for, hvad der skal forstaas ved Magtteorien med Henblik paa Arbejdslønnen, en Oversigt over denne Teoris Dogmehistorie samt en kritisk Drøftelse af Magtteorien, som Forfatteren dog erklærer sig som Tilhænger af.

Efter denne Forfatter skulde Magtteorien bestaa i Erkendelsen af, at Fagforeningerne og den økonomiske og politiske Magtstilling, som Arbejderne i det moderne Samfund har tilkæmpet sig, har udøvet en afgørende Indflydelse paa Arbejdslønnens Højde og paa Arbejdstiden og derigennem paa Fordelingen af Nationalindkomsten paa de forskellige Samfundsklasser.

Denne „Teori“, hvis man med Rette kan bruge et saadant Udtryk, har i Løbet af de sidste 60—70 Aar fundet adskillige Tilhængere, navnlig i Forfatterens Fædreland, og det er en Fremstilling af, hvorledes den har givet sig Udtryk i den økonomiske Literatur, der indeholdes i Bogens dominerende dogmehistoriske Afsnit.

Dette Afsnit er særdeles interessant. Det indeholder talrige Eksempler paa, hvorledes en Række tyske Økonomer i deres Kærlighed til Virkeligheden allerede paa et tidligt Tidspunkt har gjort Oprør mod den Tanke, som vel nok kan siges at være den herskende hos den klassiske og den østrigske Skole, og som gaar ud paa, at Arbejdslønnen kan forklares inden for den teoretiske Økonomis System.

Afsnittet indeholder et stort Antal karakteristiske Citater, der viser Umuligheden af at forklare Arbejdslønnen ved Hjælp af den almindelige Prislære. Forfatteren ser ikke, at denne Prislære som logisk System ikke derfor behøver at være forkert. Umuligheden af at faa denne Pristeori til at passe paa Virkeligheden kan bero — og beror paa, at dens Forudsætning om effektiv Konkurrence mellem Arbejdsgiveren paa den ene Side og Arbejderen paa den anden Side ikke holder Stik og næppe nogensinde har gjort det.

Af fremmede Forfattere nævnes kun Sidney og Beatrice Webb. Dette er vel forklarligt derved, at Magtsynspunktet faktisk har været betydeligt mere fremherskende i den tyske end i anden økonomisk Literatur, men naar Forf. anfører Wieser og Schumpeter som Forfattere, der har gjort betydelige Indrømmelser til Magtteorien, kunde han ligesaa gerne nævne Adam Smith og Marshall. Man kunde vel strengt taget medtage næsten alle moderne Økonomer, idet næppe nogen af

disse, selv om de finder det formaalstjenligt at abstrahere fra Virkeligheden og behandle Arbejdslønnen som en af økonomiske Faktorer entydigt bestemt Størrelse, vil benægte, at de konkrete Lønsatser i høj Grad er paavirket af ikke-økonomiske Forhold, ja ovenikøbet under Tiden er fastsat af Staten.

I Skriftets 3. Afsnit behandler han Magtteorien kritisk og kommer bl. a. til det Resultat, at naar man f. Eks. kan paa-vise, at en Aktion for højere Løn fra Fagforeningernes Side ikke er kronet med Held, eller at Lønstigninger er sket i Fag, hvor Fagforeningerne ingen Rolle har spillet, ligger deri intet Bevis for Magtteoriens Uholdbarhed; thi der findes andre Former for Magt end disse Organisationer; de har aabenbart i disse Tilfælde staaet over for en endnu stærkere Magt, som da netop har givet Udslaget. Dette er vel rigtigt, men denne Magt kan næppe have været andet end de økonomiske Forhold, og der synes da virkelig deri at ligge et Argument mod Teoriens Holdbarhed eller i hvert Fald mod dens Betydning til Forklaring af de konkrete Lønforhold.

Hovedargumentet mod den saakaldte Magt teori synes dog at maatte blive, at den overhovedet ikke kan betragtes som en Lønteori. Af en saadan maa man nemlig forlange, at den kan forklare Arbejdslønnen. Men dette kan den ikke. „Teorien“ gaar kun ud paa, at Lønnen ikke er entydigt bestemt ved de økonomiske Forhold, men angiver ikke, hvilke andre Forhold, der entydigt bestemmer Arbejdslønnen. Den siger da ikke andet, end at en Teori, der forklarer Virkeligheden paa dette Omraade er umulig, idet Styrken af de Faktorer, der er bestemmende, maa undersøges i hvert enkelt Tilfælde.

Forf. slutter da ogsaa med at sige, at man i Virkeligheden ikke er kommet længere end til at stille Problemet, og at Fremtidens Bestræbelser maa gaa ud paa at finde Lovmæssighed i de mangeartede Forhold, der sammenfattes under Kategorien Magt.

Jørgen Pedersen.

Der Reichshaushaltplan. Von Dr. rer. polit. FRITZ NEUMARK, Privatdozent an der Universität Frankfurt a. M. (406 Sider. Gustav Fischers Forlag. Jena).

Skønt Læren om Statsbudgettet ikke hører til Finansvidenskabens centrale Spørgsmaal, knytter der sig dog en betydelig Interesse til Budgettets hele Tilblivelseshistorie fra dets første Forberedelse til det staar fuldt færdigt som en i vor Tid mægtig og stærkt sammensat Mekanisme. En saadan Redegørelse foreligger for det tyske Riges Vedkommende i det ovennævnte Værk af Dr. Fritz Neumark. Det indledes med et lille Afsnit